

*Doc. Mgr. PaedDr. Jan Michalík, Ph.D.*  
*Výzkumné centrum integrace zdravotně postižených*  
*Olomouc 2006*

## N Á V R H

**obsahu Modulu č. 1 – Právní normy a další základní informace**  
vzdělávacího programu pro vzdělávání sociálních pracovníků speciálně pedagogických  
center České republiky (Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR)

### **Typ vzdělávacího programu**

další vzdělávání

### **Forma vzdělávání**

prezenční

### **Cílová skupina programu**

Sociální pracovníci speciálněpedagogických center České republiky

### **Název vzdělávacího programu**

Vzdělávací kurz pro sociální pracovníky speciálněpedagogických center ČR

### **Časový rozsah vzdělávacího modulu**

5 dnů (5 x 8 hodin po 50 minutách)

### **Doporučený způsob ukončení modulu**

písemný test

### **Doporučený lektor**

Odborníci zabývající se právním a společenským postavením občanů se zdravotním postižením v jednotlivých oblastech jejich života. Doporučuje se zaměřením na oblast práva sociálního zabezpečení a orientace v činnosti poradenských institucí v ČR se zaměřením na působnost speciálně pedagogických center.

## Specifická charakteristika vzdělávacího modulu

<b>Cílová skupina:</b>	Sociální pracovníci speciálně pedagogických center České republiky
<b>Cíle</b>	<p><b>Obecné:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Ø zvýšení kvality výkonu sociálních pracovníků SPC a tím i zkvalitnění činnosti SPC jako celku</li> <li>Ø zajištění informovanosti sociálních pracovníků o problematice zdravotního postižení a jeho dopadech na život občanů – potenciálních klientů SPC</li> <li>Ø zajištění rovných příležitostí pro občany se zdravotním postižením při poskytování poradenských služeb SPC</li> <li>Ø zvýšení úrovně právního vědomí frekventantů a zlepšení jejich orientace v právním řádu ČR</li> <li>Ø naplnění usnesení vlády ČR, kterým se stanoví Národní plán vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením</li> <li>Ø zlepšení vědomostí frekventantů ve vybraných právních institutech vážících se k výkonu jejich profese</li> <li>Ø porozumění základní terminologii v oblasti zdravotního postižení, získání přehledu v základních problémových okruzích zdravotního postižení, pochopení vzájemné vazby a souvislosti dopadů zdravotního postižení v ekonomické, společenské a právní sféře – včetně dopadů do vzdělávání</li> </ul> <p><b>Specifické</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Ø zvýšit informovanosti o aktuálních problémech, systémových opatřeních, legislativní úpravě jednotlivých forem státní ingerence vůči občanům se zdravotním postižením</li> <li>Ø pochopit význam poradenství (a vzdělání) u skupiny osob se zdravotním postižením jako nejvýznamnějšího faktoru ovlivňujícího pozdější zaměstnanost a uplatnění ve společnosti</li> <li>Ø na základě znalosti ustanovení příslušných právních norem a specifik jednotlivých druhů zdravotního postižení zvýšit úroveň rozhodování se zřetelem k oprávněným a skutečným potřebám osob se zdravotním postižením</li> </ul>
<b>Obsah modulu „Právní normy a další základní informace“</b>	<p><b>Obecná část:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Ø Úvod do problematiky <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Obsah a cíle vzdělávacího modulu</li> <li>○ Motivační příklady a uvedení do problematiky práva ve vztahu ke zdravotně postiženým a praktické činnosti sociálních pracovníků poradenských zařízení</li> </ul> </li> <li>Ø Historické aspekty postavení osob zdravotním postižením ve společnosti a vliv na současnost <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Postavení ZP v historii – mýty a skutečnosti</li> <li>○ Postavení osob se ZP v českých zemích do r. 1989</li> </ul> </li> </ul>

**Obsah modulu  
„Právní normy a  
další základní  
informace“**

- Ø Situace občanů se zdravotním postižením v Evropské Unii
  - Základní právní dokumenty EU ve vztahu k občanům se ZP
  - Judikáty ESPL ve vztahu k občanům se ZP
- Ø Aktuální situace společenského, právního a faktického postavení se zdravotním postižením u nás
  - Základní dokumenty českého státu upravující postavení a přístup k občanům se ZP
  - Situace občanů se ZP od r. 1989 do současnosti
- Ø Klasifikace zdravotního postižení a zdravotně postižených
  - Problémy definice a klasifikace občanů se ZP
  - Počty dětí, žáků a studentů se ZP v českém školství
  - Ostatní klasifikační systémy občanů se ZP
- Ø Právní minimum profese sociálního pracovníka poradenské instituce
  - Právo a ostatní společenské systémy
  - Pojem práva, systém práva,
  - Právní normy – systém, klasifikace, platnost a působnost
  - Interní normativní směrnice
  - Aplikace práva v činnosti SPC

**Část speciální:**

- Ø Úmluva o právech dítěte
  - Důvody vzniku, principy úpravy
  - Základní práva a svobody dle úmluvy
  - Práva zdravotně postižených dětí
  - Právo na vzdělání v Úmluvě
  - Úmluva v praxi SPC a sociálního pracovníka
- Ø Kapitoly z rodinného práva
  - Pojem a obsah rodinného práva
  - Zákon o rodině, systematika, obsah
  - Pojem rodičovské zodpovědnosti
  - Míra a meze ingerence státu do rodičovské odpovědnosti
  - Systém náhradní rodinné výchovy
  - Ústavní a ochranná výchova
  - Problematika výživného
- Ø Sociálně právní ochrana dětí a mládeže
  - Systém sociálně-právní ochrany dětí v ČR
  - Možnosti ingerence orgánů sociálně právní ochrany dítěte ve prospěch dítěte
  - Součinnost sociálních pracovníků SPC a orgánu sociálně právní ochrany dítěte

**Obsah modulu  
„Právní normy a  
další základní  
informace“**

- Ø Právní aspekty ochrany osobních údajů
  - Pojem ochrany osobnosti, základní právní úprava
  - Porušení práva na ochranu osobnosti
  - Ochrana osobních údajů v ČR
  - Povinnosti správce osobních údajů
  - Problematické činnosti SPC a sociálních pracovníků ve vztahu k ochraně osobních údajů
  
- Ø Způsobilost k právním úkonům
  - Institut způsobilosti k právním úkonům a jeho občansko-právní úprava
  - Omezení a zbavení způsobilosti k právním úkonům
  - Postavení a působnost opatrovníka
  - Problémy opatrovnictví v ČR a jejich souvislost s praxí sociálního pracovníka SPC
  
- Ø Systém sociálního zabezpečení ČR
  - Tři pilíře systému sociálního zabezpečení ČR
  - Základní demograficko-sociologická charakteristika populace ČR
  - Systém důchodového pojištění v ČR ve vztahu k občanům se ZP
  
- Ø Právní úprava dávek sociálního zabezpečení
  - Dávky státní sociální podpory
  - Dávky státní sociální pomoci
  - Dávky státní sociální pomoci pro ZP
  - Specifické problémy dávek sociální pomoci pro ZP a praxe SPC pro zdravotní postižení:
    - § mentální
    - § sluchové
    - § zrakové
    - § tělesné
    - § řečové
    - § kombinované postižení
  
- Ø Právní úprava služeb sociálního zabezpečení
  - Právní úprava sociální péče – do r. 2006
  - Právní úprava sociálních služeb – od 1.1. 2007
  - Příspěvek na péči
  - Dohoda o poskytování služby
  - Sociální pracovníka pracovník v sociálních službách
  - Vztah systému sociálních služeb a vzdělávání
  - Sociální pracovník SPC a sociální služby
  
- Ø Problematika tzv. negativních jevů u dětí
  - Trestní odpovědnost a související problémy
  - Trestné činy proti dětem a mládeži
  - Tzv. trestné činy dětí a mládeže

<b>Výstupy</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Zvýšení efektivity činnosti sociálních pracovníků SPC ve vztahu k potřebám klientů</li> <li>2. Posílení důstojnosti občanů se zdravotním postižením</li> <li>3. Zvýšení důvěry občanů se zdravotním postižením vůči poradenským institucím typu SPC</li> <li>4. Zlepšení image SPC</li> <li>5. Zvýšení úrovně právního vědomí frekventantů</li> </ol>
<b>Forma a metody</b>	Přednáška, seminář, rozbor praktických příkladů, videoukázky a jejich rozbor
<b>Klíčová slova</b>	Zdravotní postižení, diskriminace, lidská práva, právo, vzdělávání, poradenství, informace, sociální systém, sociální služby, sociální dávky, rodičovská odpovědnost, práva dítěte, státní ochrana dětí, sociálně-právní ochrana, způsobilost k právním úkonům, ochrana osobnosti, Evropa a zdravotně postižení, trestně právní aspekty u nezletilých.
<b>Časový rozsah</b>	<p>Čtyřdenní seminář</p> <p><u>Časový plán vzdělávacího programu:</u></p> <p>Doba vzdělávání : 5 dnů</p> <p>Délka přímé výuky : 5 x 8 hodin, celkem 2 000 min. (odpovídá 40 hod. po 50 minutách)</p>
<b>Způsob ukončení a certifikace</b>	Znalostní test, absolvent modulu obdrží osvědčení o absolvování celkového akreditovaného vzdělávacího programu zahrnujícího další moduly

# I. OBSAH VZDĚLÁVACÍHO MODULU

Obecná část pro sociální pracovníky speciálně pedagogických center České republiky

## **A. Úvod do problematiky – 1 hodina**

- § obsah a cíle vzdělávacího modulu
- § zjištění potřeb, motivace a očekávání frekventantů
- § lidé se zdravotním postižením - specifická minorita?
- § poradenské instituce a občané se zdravotním postižením
- § příklady z praxe dokumentující význam daného tématu

## **B. Historické aspekty postavení osob se zdravotním postižením ve společnosti – 2 hodiny**

- § pochopení souvislostí postavení osob se zdravotním postižením v minulosti a v současnosti
- § lidé se zdravotním postižením v prvních organizovaných státech
- § středověk a počátky charitativního myšlení
- § holokaust lidí se zdravotním postižením postižených a jeho odkaz dnešku
- § příčiny a důsledky diskriminačního chování dřívějších generací k osobám se zdravotním postižením

## **C. Aktuální situace společenského, právního a faktického postavení občanů se zdravotním postižením u nás – 2 hodiny**

- § změny v postavení občanů se zdravotním postižením po roce 1989
- § participace občanů se zdravotním postižením na správě veřejných záležitostí (orgány moci zákonodárné a výkonné), činnost reprezentativní delegace občanů se zdravotním postižením
- § výsledky výzkumu podmínek školské integrace v ČR – ve vztahu k činnostem speciálněpedagogických center
- § ústavní zakotvení práv občanů se zdravotním postižením
- § SWOT analýza přístupu státu, jeho orgánů a institucí k občanům se zdravotním postižením
- § SWOT analýza působení organizací a skupin občanů se zdravotním postižením
- § Střednědobá koncepce státní politiky vůči občanům se zdravotním postižením
- § národní plány pomoci (podpory, vyrovnávání příležitostí) pro osoby se zdravotním postižením
- § role vzdělání při uplatnění na trhu práce
- § zdravotní postižení jako faktor společenské exkluze - vzdělání jako faktor společenského začlenění
- § aktuální příklady pozitivních i negativních způsobů prezentace problematiky zdravotního postižení v médiích, veřejné správě a ve společnosti jako celku

#### **D. Situace občanů se zdravotním postižením v Evropské Unii- 1 hodina**

- § návrh Směrnice EU o zákazu diskriminace osob se zdravotním postižením
- § příklady systémového řešení potřeb občanů se zdravotním postižením ve vybraných zemích EU
- § vybrané judikáty Evropského soudu pro lidská práva (zdravotně postižení a vzdělání)

#### **E. Klasifikace zdravotního postižení a zdravotně postižených - 1 hodina**

- § statistické údaje o osobách se zdravotním postižením, kvalitativní a kvantitativní stránka fenoménu zdravotního postižení
- § socioekonomické údaje o postavení osob se zdravotním postižením ve společnosti
- § klasifikační přístupy ke zdravotnímu postižení – reflexe postižení v jednotlivých odvětvích právního řádu
- § počty dětí, žáků a studentů se ZP v českém školství

#### **F. Význam znalosti práva pro profesi sociálního pracovníka poradenské instituce – 4 hodiny**

- § právo, morálka, náboženství – faktory ovlivňující dodržování práva ve společnosti
- § pojem práva, systém práva, prameny práva, právní odvětví
- § právní normy – systém, klasifikace, platnost a působnost,
- § právní informace – způsoby a možnosti získávání právních informací, zdroje internetu, publikace, sbírka zákonů
- § interní normativní směrnice a jejich charakteristika, možnosti a meze využití v činnosti speciálně pedagogických center
- § aplikace práva v činnosti SPC, rozhodování o právech a povinnostech účastníků poradenského systému, nedostatky právní úpravy u nás

#### **Speciální část pro sociální pracovníky speciálně pedagogických center České republiky**

##### **A. Úmluva o právech dítěte - 2 hodiny**

- § Důvody vzniku, principy úpravy
- § Základní práva a svobody dle úmluvy
- § Práva zdravotně postižených dětí
- § Právo na vzdělání v Úmluvě
- § Úmluva v praxi SPC a sociálního pracovníka

##### **B. Kapitoly z rodinného práva – 5 hodin**

- § Pojem a obsah rodinného práva
- § Zákon o rodině, systematika, obsah
- § Pojem rodičovské zodpovědnosti
- § Míra a meze ingerence státu do rodičovské odpovědnosti
- § Systém náhradní rodinné výchovy, včetně ústavní a ochranné výchovy
- § Problematika výživného

### **C. Sociálně právní ochrana dětí a mládeže – 2 hodiny**

- § Systém sociálně-právní ochrany dětí v ČR
- § Možnosti ingerence orgánů sociálně právní ochrany dítěte ve prospěch dítěte
- § Součinnost sociálních pracovníků SPC a orgánu sociálně právní ochrany dítěte

### **D. Právní aspekty ochrany osobních údajů – 4 hodiny**

- § Pojem ochrany osobnosti, základní právní úprava
- § Porušení práva na ochranu osobnosti
- § Ochrana osobních údajů v ČR
- § Problematické činnosti SPC a sociálních pracovníků ve vztahu k ochraně osobních údajů

### **E. Způsobilost k právním úkonům – 4 hodiny**

- § Institut způsobilosti k právním úkonům a jeho občansko-právní úprava
- § Omezení a zbavení způsobilosti k právním úkonům
- § Postavení a působnost opatrovníka
- § Problémy opatrovnictví v ČR a jejich souvislost s praxí sociálního pracovníka SPC

### **F. Systém sociálního zabezpečení ČR – 1 hodina**

- § Tři pilíře systému sociálního zabezpečení ČR
- § Základní demograficko-sociologická charakteristika populace ČR
- § Systém důchodového pojištění v ČR

### **G. Právní úprava dávek sociálního zabezpečení – 4 hodiny**

- § Dávky státní sociální podpory
- § Dávky státní sociální pomoci
- § Dávky státní sociální pomoci pro ZP
- § Specifické problémy dávek sociální pomoci pro ZP a praxe SPC pro zdravotní postižení:
  - mentální
  - sluchové
  - zrakové
  - tělesné
  - řečové
  - kombinované postižení

### **H. Právní úprava služeb sociálního zabezpečení – 4 hodiny**

- § Právní úprava sociální péče – do r. 2006
- § Právní úprava sociálních služeb – od 1.1. 2007
- § Příspěvek na péči
- § Dohoda o poskytování služby
- § Sociální pracovníka pracovník v sociálních službách
- § Vztah systému sociálních služeb a vzdělávání
- § Sociální pracovník SPC a sociální služby

## **I. Problematika tzv. negativních jevů u dětí – 2 hodiny**

- § Trestní odpovědnost a související problémy
- § Soudnictví pro mládež
- § Trestné činy proti dětem a mládeži
- § Tzv. trestné činy dětí a mládeže

## II . Legislativní rámec

### **1. Obecná část - Mezinárodní konvence a základní dokumenty\*:**

- a) Na úrovni OSN:
  - a. Pracovní text Úmluvy proti diskriminaci zdravotním postižením
  - b. Sdělení FMZV o sjednání Úmluvy o právech dítěte č. 104/1991 Sb.
  - c. Deklarace práv mentálně postižených, New York, 1971
  - d. Mezinárodní pakt o hospodářských, kulturních a sociálních právech
  - e. Mezinárodní pakt o občanských, politických právech
  - f. Charta na 80. léta, účelový tisk FZdP ČSFR. Praha 1990
  - g. Standardní pravidla pro vyrovnání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením, SdZP, Praha 1997
  
- b) Na úrovni EU
  - a. direktivy týkající se rovnosti
  - b. ostatní – doporučení na nejrůznějších úrovních

### **2. Základní vnitrostátní dokumenty:** (dále uvedené předpisy vždy v platném znění)

- a. Ústava České republiky
- b. Listina základních lidských práv a svobod
- c. Střednědobá koncepce státní politiky vůči občanům se zdravotně postiženým, usnesení vlády ČR č. 605 z 16. června 2004
- d. Národní plán podpory a integrace občanů se zdravotním postižením – usnesení vlády ČR č. 1004 z 17. 8. 2005
- e. JIM – Společné memorandum proti sociálnímu vyloučení
- f. Kol. autorů: Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku, Úřad vlády ČR, Praha 2003

### **3. Česká legislativa – v jednotlivých částech dle témat**

#### **3.1. Vzdělávání\***

- a) Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).
- b) Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnicích a o změně některých zákonů.
- c) Vyhláška MŠMT č. 130/1980 Sb., o pedagogicko psychologickém poradenství.
- d) Vyhláška MŠMT č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky.
- e) Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.
- f) Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.
- g) Vyhláška MŠMT č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři.
- h) Vyhláška MŠMT č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání.
- i) Vyhláška MŠMT č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy.

*\*podrobné studium je obsahem dalšího modulu*

### **3.2. Sociální zabezpečení (dávký a služby)**

- a) Evropská sociální charta (publikována pod č.14/2000 Sb.)
- b) Zákon č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení
- c) Zákon ČNR č. 114/1988 Sb. o působnosti orgánů v sociálním zabezpečení
- d) Zákon č. 463/1991 Sb. o životním minimu
- e) Zákon ČNR č. 482/1991 Sb. o sociální potřebnosti
- f) Zákon č.104/1996 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (úplné znění),
- g) Zákon č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení
- h) Zákon č. 592/1992. o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění
- i) Zákon 48/1997 Sb. o všeobecném zdravotním pojištění
- j) Zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře
- k) Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění
- l) Zákon č. 108/2006 Sb. sociálních službách
- m) Zákon č. 109/2006 Sb., kterým se mění a doplňují další zákony v souvislosti s přijetím zákona o sociálních službách
- n) Vyhláška č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění
- o) Vyhláška MPSV ČR č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení

### **3.3. Další předpisy**

- a) Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb., o přijetí Úmluvy o právech dítěte
- b) Zákon č. 93/1963 Sb. o rodině
- c) Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí
- d) Zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník
- e) Zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád
- f) Zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů
- g) Zákon č. 20/1966 Sb. o péči o zdraví lidu
- h) Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- i) Zákon č. 101/2000 Sb. , o ochraně osobních údajů
- j) Zákon o znakové řeči a o změně dalších zákonů č. 155/1988 Sb.
- k) Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění

### III. VYBRANÉ EXISTUJÍCÍ DOKUMENTY, PUBLIKACE A OSTATNÍ INFORMAČNÍ ZDROJE V ČESKÉM JAZYCE

k tématům ve výše uvedené osnově

#### **A. Úvod do problematiky**

Kol. autorů: Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku, Úřad vlády ČR, Praha 2003

KOMENDA, A. a kol.: Legislativa ve vztahu ke zdravotně postiženým v Evropské unii a Radě Evropy, Univerzita Palackého, Olomouc 2002

MICHALÍK, J. Právní úprava postavení handicapovaných občanů, UP, Olomouc 1995

VÁGNEROVÁ, M. a kol.: Psychologie handicapu, Univerzita Karlova, 1992

VOTAVA, J.: Ucelená rehabilitace osob se zdravotním postižením. Praha: Karolinum, 2003

Střednědobá koncepce státní politiky vůči občanům se zdravotním postižením: schválená usnesením vlády ze dne 16. června 2004 č. 605, Praha : Úřad vlády ČR, 2004

#### **B. Historické aspekty postavení zdravotním postižením ve společnosti**

EDELSBERGER L., ŠTEJGERLE L., PAJDELHAUZER A. *Speciální pedagogika defektologická*. Praha: SPN, 1964.

EDELSBERGER, L. *Metodická východiska dějin speciální pedagogiky*. Příloha časopisu Otázky defektologie, roč. 17, 1974/75.

EDELSBERGER, L. A KOL. *Defektologický slovník*. Praha: H&H, 2000.

ISBN 80-86022-76-5.

FOCAULT, M. Dějiny šilenství, Praha: NLN, 1994

LUDÍKOVÁ, L., RENOTIÉROVÁ, M. Speciální pedagogika, Olomouc: UP, 2004

MICHALÍK, J. Holokaust – jeho méně známá stránka. In *Postižený člověk v dějinách*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041017-5.

MONATOVÁ, L. Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska Brno : Paido, 1996

TTZL, B. *Člověk s postižením v dějinách*. Praha: UK, 2001. ISBN 80-86039-90-0.

SCHARSACH, H. Lékaři a nacismus, Praha: Themis, 2001

VOJTKO, T, ed. *Postižený člověk v dějinách*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-017-5.

ZEMAN, J. Dějiny péče o slabomyslné, Praha: Spolek pro péči o slabomyslné, 1939

#### **C. Aktuální situace společenského, právního a faktického postavení občanů se zdravotním postižením u nás**

DANČÁK, B., ŠIMÍČEK, V. Základní lidská práva a právní stát v judikatuře ústavních soudů, Brno: MU, 2000.

FREY, P. (ed.) *Člověk a handicap*. Praha: 1991.

HUTAŘ, J. Sociálně právní minimum pro zdravotně postižené, Praha: NRZP, 2004.

JESENSKÝ, J. a kol. Zdravotně postižení - programy pro 21. století, Hradec Králové: Gaudeamus, 2003

- LUDÍKOVÁ, L., RENOTIÉROVÁ, M. Speciální pedagogika, Olomouc: UP, 2004.
- MICHALÍK, J. Několik poznámek k potřebě ústavního zakotvení práv handicapovaných občanů České republiky. In *Sborník IV. mezinárodní konference k legislativě handicapovaných*. Praha: Sdružení zdravotně postižených ČR, 1994.
- MICHALÍK, J. Právní úprava postavení zdravotně postižených v systému školství a sociálního zabezpečení, náměty lege ferenda. In *Sborník konference Socialia 2001*. Hradec Králové: UHK, 2002. ISBN 80-7041-113-9.
- MICHALÍK, J. Nedostatky v současném systému poradenství pro osoby se specifickými vzdělávacími potřebami a návrh možného pojetí právní úpravy. In *Sborník II. mezinárodní konference k problematice osob se specifickými potřebami*. Olomouc: UP, 2002. ISBN 80-244-0389-7.
- MICHALÍK, J. Vztahy rodin dětí se zdravotním postižením a profesionálů - téma nejen „mravně právní“. In *Sborník III. mezinárodní konference k problematice osob se specifickými potřebami*. Olomouc: UP, 2002. ISBN 80-244-0547-4.
- MOŽNÝ, I. Česká společnost – nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života, Praha: Portál, 2002
- Národní plán podpory a integrace občanů se zdravotním postižením na období 2006 – 2009*. Praha: Úřad vlády ČR, 2005. ISBN 80-86734-66-8.
- TITZL, B. *Postižený člověk ve společnosti*. Praha: UK, 2000.
- TRBOLA, R. Příjemci dávek sociální péče z titulu sociální potřeby: jejich počty, struktura, příjmy (evidence z dat sociálních referátů), dílčí zpráva projektu "Monitorování chudoby", Brno : VÚPSV, 2002
- VYSOKAJOVÁ, M. *Hospodářská, sociální, kulturní práva a zdravotně postižení*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0057-9.

#### **D. Situace občanů se zdravotním postižením v Evropské Unii**

- ČERNÁ, M. Péče o postižené v různých zemích světa. In *Příloha časopisu Otázky defektologie*, 1984/1985.
- Integrace v Evropě. *Zabezpečování péče pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Trendy ve 14 evropských zemích*. Praha: MŠMT ČR, 2002. ISBN 87-90591-01-1.
- HRUBÝ, J. *Spojené státy a občané se zdravotním postižením*. Praha: VVZPO, 1995.
- HUTAŘ, J. *Dobré příklady přístupu obcí k zaměstnávání osob se zdravotním postižením v České republice a Velké Británii*, Praha: NRZP, 2004.
- KOL. AUTORŮ, *Legislativa ve vztahu ke zdravotně postiženým v Evropské unii a Radě Evropy*, Olomouc: VCIZP, 2002.
- SORIANO, V. *Podpora učitelů, organizace podpory učitelů, kteří pracují se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v hlavním vzdělávacím proudu*. Praha: Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání, 2003. ISBN 87-90591-06-2.
- Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. ISBN 80-86734-02-1.
- Střednědobá koncepce státní politiky vůči občanům se zdravotním postižením*. Schválena usnesením vlády ČR ze dne 16. června 2004 č. 605. Praha: Úřad vlády, 2004. ISBN 80-86734-22-6.
- VÁŇOVÁ, M. *Vzdělávací systémy ve vyspělých evropských zemích*. Praha: 1994.
- Internetové stránky Evropské komise „*Za rozmanitost. Proti diskriminaci.*“ Dostupné na <http://www.stop-discrimination.info/2180.0.html>

## **E. Klasifikace zdravotního postižení a osob se zdravotním postižením**

LUDÍKOVÁ, L., RENOTIÉROVÁ, M. Speciální pedagogika, Olomouc: UP, 2004.

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (Praha) Mezinárodní klasifikace nemocí: mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění desáté decennální revize : abecední seznam Praha : Grada Publishing, 1999

*Mezinárodní klasifikace nemocí, 10. revize: Duševní poruchy a poruchy chování. (WHO, ICD-10) SZO, Ženeva.* Praha: Psychiatrické centrum, 1992.

## **F. Význam znalosti práva pro profesi sociálního pracovníka poradenské instituce**

GERLOCH, A., HUNGR, PAVEL, ZOUBEK, V., Úvod do teorie práva a právního státu, Praha: Policejní akademie ČR 2. vyd., Praha, 1995.

DĚDIČ J. a kol.: Učebnice práva, Prospektrum Praha, 1995.

HARVÁNEK, M. Teorie práva, MU: Brno, 2002

Vzorový učební text vstupního vzdělávání úředníků územních samosprávných celků, MV ČR, dostupné na [http://www.mvcr.cz/sprava/priprava/vzd\\_akr.html](http://www.mvcr.cz/sprava/priprava/vzd_akr.html)

## **Část speciální**

### **A. Úmluva o právech dítěte**

BŮŽEK, A., MICHALÍK, J. *Informatorium (nejen) o právech dítěte se zřetelem k otázkám výchovy a vzdělávání.* Vyd. 1.. Olomouc : Univerzita Palackého, 2000. ISBN: 80-244-0054-5.

DAVID, R. *Práva dítěte : úmluva o právech dítěte a její charakteristika.* 1. vyd.. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 1999. ISBN: 80-7182-076-8.

HAMMARBERG, T.: *Všeobecná práva dětí; Škola pro děti, které mají práva. In: Vybrané kapitoly k 10. výročí přijetí Úmluvy o právech dítěte.* Praha, Česká sekce DCI, MŠMT ČR, Institut dětí a mládeže 1999.

HRUŠÁKOVÁ, M. *Dítě, rodina, stát : (Úvahy nad právním postavením dítěte).* 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1993. ISBN: 80-210-0694-3.

HUG, B. *Státní zásahy do rodinného života : pozitivní a negativní aspekty Úmluvy OSN o právech dítěte.* Praha : Občanský institut, 1999

*Plnění Úmluvy o právech dítěte Českou republikou : sborník z vědecké konference uspořádané Vysokou školou Karla Engliše v Brně společně s Nejvyšším státním zastupitelstvím České republiky ve dnech 16.-17. října 2001.* Brno : Linie, 2001. ISBN: 80-238-8622-3.

*Výchova a práva dítěte na prahu tisíciletí : sborník příspěvků z 8. konference ČPdS.* 1. vyd.. Brno : Konvoj, 2000. ISBN: 80-85615-92-4.

### **B. Kapitoly z rodinného práva**

HRUŠKOVÁ, M. *Zákon o rodině,* C.H. Beck: Praha, 2005

HRUŠKOVÁ, M. KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo,* Brno: MU: Doplněk, 2006

VESELÁ, R. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy,* Praha: Eurolex Bohemia, 2005.

### **C. Sociálně právní ochrana dětí a mládeže**

ARNOLDOVÁ, A. Vybrané otázky ze sociálně právních předpisů pro řídicí pracovníky ÚSP a DD: vybrané okruhy ze sociálního zabezpečení. 2. díl, Liberec: TU, 2005  
ČICHOŇ, M. Sociálně právní ochrana dětí a mládeže, OU: Ostrava, 2005  
NOVOTNÁ, V., BURDOVÁ, E., BRABENEC, F. *Zákon o sociálně právní ochraně dětí*. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-86131-31-9.  
ŠPECIÁLNOVÁ, Š. právní manuál pro sociálně-právní ochranu dětí, Praha: Linde, 2005

### **D. Právní aspekty ochrany osobních údajů**

BURIÁNEK, J. Lékařské tajemství, zdravotnická dokumentace a související právní otázky, Praha: Linde, 2005  
MATES, PAVEL. *Právní úprava ochrany osobních údajů v ČR : znění zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů, vybrané předpisy EU*. Vyd. 1.. Praha : IFEC, 2000. ISBN: 80-86412-02-4.  
NEJEDLÝ, J. Ochrana osobních údajů, Vyškov: Irena Spirová, 2004  
MATOUŠOVÁ, M. Ochrana osobních údajů v otázkách a odpovědích, Praha: ASPI, 2004  
KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky, Praha: Linde, 2002

### **E. Způsobilost k právním úkonům**

KNAPPOVÁ, M. Právní subjektivita a způsobilost k úkonům v čs. občanském právu, Praha, 1961.  
MICHALÍK, J. Právní úprava postavení občanů se zdravotním postižením, UP: Olomouc, 1995  
Občanský zákoník, Linde: Praha, 2006

### **F. Systém sociálního zabezpečení – včetně sociálních dávek a služeb**

Analýza sociálně ekonomické situace osob se zdravotním postižením a návrhy na další postup v této oblasti, Zpráva o projektu HS66/01, Praha: Socioklub, 2001  
ARNOLDOVÁ, A. Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení. Praha : Karolinum, 2004  
GREGOROVÁ, Z. Základy pracovního práva a sociálního zabezpečení v Evropských společenstvích. Brno : Masarykova univerzita, 2001  
Dávky sociální péče : informační brožura o jednotlivých dávkách sociální péče a řízení o jejich přiznání, Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2003  
HOLEKSOVÁ, T. Ležící nemocný člověk v domácím prostředí, Praha: Grada, 2002  
HRDÁ, J. Osobní asistence, Praha: POV, 2003  
HUTAŘ, J. Sociálně právní minimum pro zdravotně postižené : leden 1996 Praha : Sdružení zdravotně postižených v ČR, 1996  
Kvalita sociálních služeb v domovech pro občany se zdravotním postižením : metodika hodnocení Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2003  
KELLER, J. *Soumrak sociálního státu*. Praha: SLON, 2005. ISBN 80-86429-41-5.

KRÁLOVÁ, J. Zařízení sociální péče pro seniory a zdravotně postižené občany. Praha : ANAG, 2003  
KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. Praha: ASPI, a.s., 2005. ISBN 80-7357-050-5.  
MATOUŠEK, O. a kol.: *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001  
Sešity pro sociální politiku – obce, města, regiony a sociální služby“, Praha: Socioklub, 1997  
TOMEŠ, I. A kol.: *Sociální správa*, Portál 2002  
ÚZ Sociální zabezpečení 2006 a novější, Ostrava: Sagit, 2004

### **I. Právní úprava tzv. negativních jevů u dětí a mládeže**

BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Vyd. 1. Praha : Grada Publishing, 1998. ISBN: 80-7169-629-3.  
BORNÍK, M. *Drogy : co bychom o nich měli vědět*. Vyd. 1.. Praha : Themis, 2001. ISBN: 80-85821-98-2  
BRICHČÍN, M. *Mládež - drogy - společnost*. Praha : Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1997. ISSN: 0802-4461  
KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Vyd. 1.. Praha : Portál, 2001. ISBN: 80-7178-513-X.  
KOUKOLÍK, F. *Vzpouza deprivantů : O špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci*. Praha : Makropulos, 1996. ISBN: 80-901776-8-9.  
MAŠÁT, V. *Sexuální zneužívání mentálně postižených dětí*. 1. vyd.. České Budějovice : Jihočeská univerzita, 2000. ISBN: 80-7040-460-4.  
MARHOUNOVÁ, J. *Alkoholici, fetišáci a gambléři*. 1. vyd. Praha : Empatie, 1995. ISBN: 80-901618-9-8.  
*Násilí v rodině : Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. 1. vyd. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1995. ISBN: 80-85529-17-3.A12.A12  
NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Vyd. 1.. Praha : Portál, 2001. ISBN: 80-7178-515-6.  
SLEZÁKOVÁ, L. *Pomoc mladistvým bez rodinného zázemí propuštěným z ústavních zařízení*. Praha : Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 1998.  
VEČERKA, K. *Problémové děti ve školských výchovných zařízeních*. Praha : Knok Polygrafie, 2000. ISBN: 80-86535-00-2.  
*Terminologický slovník z oblasti alkoholu a drog*. 1. vyd.. Praha : Psychiatrické centrum, 2000. ISBN: 80-85121-20-4.  
ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd.. Dobrá Voda u Pelhřimova : Aleš Čeněk, 2002. ISBN: 80-86473-08-

### **J. Ostatní a doporučená literatura:**

BAKALÁŘ, P., *Tabu v sociálních vědách*. Praha: Votobia, 2003. ISBN 80-7220-135-2.  
BARTOŇOVÁ, B. *Současné trendy v edukaci dětí a žáků se speciálními potřebami v České republice*, Brno: MSD, s.r.o., 2005. ISBN 80-86633-37-3.  
BLAŽEK B., OLMROVÁ J. *Víc než pomoc sobě, Svépomocné skupiny v ČR*. Praha, 1994.  
BOUDON R. *Sociologický slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0735-3.  
DAVID C., KUHSNEROVÁ, T. *Od narození do smrti-etické problémy v lékařství*, Praha: Mladá Fronta, 2000  
HAŠKOVCOVÁ, H. *Práva pacientů*, Havířov: Nakladatelství A. Krtilové, 1996  
CHVÁTALOVÁ, H. *Jak se žije dětem s postižením*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-588-1.

- JIRÁK, J., KOPPLOVÁ, B. *Média s společností*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7.
- KOL. *Školství v pohybu*. Praha: ÚIV, 1996.
- JESENSKÝ, J. Uvedení do rehabilitace zdravotně postižených, Praha 1995
- JESENSKÝ, J. Kontrapunktů integrace zdravotně postižených, Praha: UK, 1995
- JESENSKÝ, J. Prostor pro integraci. Praha: Comenia Consult, 1993
- JESENSKÝ J. et. Al. Integrace znamená dobu, Praha, 1997
- KOMENDA A. Solidarita a respekt v individualizované společnosti. In *Sborník z 1. konference o stavu lidských a občanských práv osob se zdravotním postižením v ČR konané v Praze 12. května 2005*. Praha: NRZP, 2005. ISBN 80-903640-0-4.
- KOPŘIVA, K. Lidský vztah jako součást profese, Praha: Portál, 2000
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologická rehabilitace zdravotně postižených*. Praha: 1985.
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2001.
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie nemoci*. Praha: Grada, 2002.
- KEBLOVÁ, A. Integrované vzdělávání dětí se zrakovým postižením, Praha: Septima, 1996.
- KERROVÁ S. Dítě se speciálními potřebami, Praha: Portál, 1997
- Kol. Defektologický slovník, Praha: H+H, 2002
- Kol. Kurs integrace dětí se speciálními potřebami, Praha: Portál, 1997
- KUBOVÁ, L. Speciálně pedagogická centra, Praha: Septima, 1995
- LUDÍKOVÁ, L., RENOTIÉROVÁ, M. a kol. Speciální pedagogika, Univerzita Palackého Olomouc, 2004
- MATOUŠEK O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN: 80-7178-549-0
- MACH, J. a kol. Zdravotnictví a právo, Praha: Orac, 2003
- MICHALÍK, J.: Několik poznámek k potřebě ústavního zakotvení práv handicapovaných občanů České republiky, In. *Sborník IV. mezinárodní konference k legislativě handicapovaných, SZdP ČR, Praha 1994*
- MICHALÍK, J. Právní úprava postavení handicapovaných občanů, UP, Olomouc 1995
- MICHALÍK, J. Školská integrace dětí s postižením, Olomouc: UP, 2000
- MICHALÍK, J. Školská integrace žáků se zdravotním postižením na základních školách ČR, Olomouc: UP, 2005.
- NOVOSAD, L. *Základy speciálního poradenství: uvedení do školního poradenství a poradenství pro jedince se zdravotním či sociálním znevýhodněním*. Liberec: TU, 2001.
- NOVOSAD, L. Diskriminující předsudky i marginalizující postoje v jako bariéra v akceptování rovnoprávné občanské pozice a zaměstnávání občanů se zdravotním Postižením v ČR. . In *Sborník z 1. konference o stavu lidských a občanských práv osob se zdravotním postižením v ČR konané v Praze 12. května 2005*. Praha: NRZP, 2005. ISBN 80-903640-0-4.
- NOVÝ, K. *Nový právní rádce invalidních občanů*. Praha: Linde, 1995.
- NOVOSAD, L. *Základy speciálního poradenství*, Portál, Praha 2000
- PILAŘ, J. Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami na prahu třetího tisíciletí. *Pedagogika*, mimořádné číslo, říjen 2001. ISSN 3330-3815.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- REPKOVÁ, K: Média a zdravotné postihnutie. In *Speciální pedagogika*, 2003, č. 4. ISSN 1211-2720.
- SCHARSACH, H. H. *Lékaři a nacismus*. Praha: Themis, 2001, ISBN 80-85821-90-7.
- SOBOTKOVÁ, D., DITTRICHOVÁ, J., *Narodilo se s problémy a co bude dál?* Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0398-X.
- ŠVARCOVÁ-SLABIKOVÁ, I. Komplexní systém vzdělávání dětí, mládeže a dospělých s těžším mentálním postižením, Praha : Septima, 1995
- ŠVINGALOVÁ, D. Kapitoly ze speciální pedagogiky ve vztahu k sociální práci. Liberec : Technická univerzita, 2003

VÁGNEROVÁ M. Psychologie handicapu, 1. a 2. část. Liberec: TU, 2003, ISBN 80-7083-790-X.

VÁGNEROVÁ M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšířené a přepracované vydání, Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

### **G. Další informační zdroje – internet**

[www.nrzp.cz](http://www.nrzp.cz)

[www.vlada.cz](http://www.vlada.cz)

[www.psp.cz](http://www.psp.cz)

[www.statnisprava.cz](http://www.statnisprava.cz)

[www.senat.cz](http://www.senat.cz)

[www.krizovatky.cz](http://www.krizovatky.cz)

[www.brailnet.cz](http://www.brailnet.cz)

[www.mpsv.cz](http://www.mpsv.cz)

[www.handicaphelp.cz](http://www.handicaphelp.cz)

[www.ucitelskenoviny.cz](http://www.ucitelskenoviny.cz)

<http://iuridictum.pecina.cz>

<http://zakony.idnes.cz>

[www.internetporadna.cz](http://www.internetporadna.cz)

[www.ligavozic.cz](http://www.ligavozic.cz)

[www.muze.cz](http://www.muze.cz)

[www.gong.cz](http://www.gong.cz)

[www.sons.cz](http://www.sons.cz)

[www.infoposel.cz](http://www.infoposel.cz)

[www.ucitelske-listy.cz](http://www.ucitelske-listy.cz)

[www.ceskaškola.cz](http://www.ceskaškola.cz)

[www.apspc.cz](http://www.apspc.cz)